

SIMPOZION CONSACRAT ÎMPLINIRII A 45 DE ANI DE LA PROCESUL MILITANȚILOR COMUNIȘTI ȘI ANTIFASCIȘTI DE LA BRAȘOV,

București, 25 mai, 1981

Sub egida Academiei de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România, Academiei „Ștefan Gheorghiu”, Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. și Uniunii Tineretului Comunist, la Muzeul de istorie a partidului comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România a avut loc, luni 25 mai 1981, un simpozion consacrat împlinirii a 45 de ani de la procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, prilej de evocare a unuia din cele mai semnificative momente ale luptei forțelor revoluționare și democratice din țara noastră împotriva pericolului fascismului, pentru apărarea libertății și demnității naționale.

La lucrări au participat oameni ai muncii din Capitală, vechi militanți ai mișcării muncitorești, activiști de partid și de stat, cadre didactice, cercetători, uteciști, studenți și elevi.

A luat parte tovarășul Ilie Rădulescu, secretar al C.C. al P.C.R.

Tovarășul Mihnea Gheorghiu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, a subliniat că evenimentul de acum patru decenii și jumătate pune o dată mai mult în evidență contribuția activă a tinerelor cadre fruntașe ale partidului nostru în perioada cea mai zbuciumată a istoriei sale eroice, din ultima jumătate de veac, și detașarea fermă, pe acest fundal, a personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., eroul principal al procesului militanților comuniști și antifasciști de la Brașov.

Relevind lupta împotriva fascismului și războiului, expresie a atitudinii democratice, umaniste și patriotice a poporului român, tovarășul Ion Popescu-Pufuri, directorul Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., a evidențiat rolul hotărâtor jucat de clasa muncitoare și partidul ei revoluționar în întreaga viață politică a țării, contribuția muncitorimii, a altor clase și categorii sociale, a organizației comuniste a tineretului, mobilizate de Partidul

Comunist Român în lupta contra primejdiei fasciste, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a României.

Vorbitorul a arătat că, în contextul proceselor intentate, spre sfârșitul anului 1935 și în cursul anului 1936, unui număr însemnat de comuniști și uteciști, elemente active antifasciste, se înscrie și procesul de la Brașov, transformat, prin atitudinea militanță adoptată de tovarășul Nicolae Ceaușescu și de alți acuzați, într-o puternică acțiune de luptă a Partidului Comunist Român împotriva fascismului și războiului.

Evocând dimensiunile istorice ale personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarășul Andrei Neagu, președintele Comitetului foștilor luptători și veteranilor de război împotriva fascismului, a arătat că cel ce conduce astăzi destinele României socialiste s-a făcut remarcant încă din fragedă tinerețe prin activitatea sa neobosită, prin dirigenție, abnegație și curaj în înfruntările nelnicpuit de grele cu organele represive ale regimului burghezo-moșieresc. Vorbitorul a arătat că și în timpul procesului de la Brașov s-au vădit înaltele trăsături politico-morale ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, care, prin contribuția sa esențială ce o aduce astăzi la elaborarea și aplicarea politicii partidului, prin tot ceea ce a făcut și face pentru înălțarea României socialiste, pentru demnitatea și fericirea poporului, și-a câștigat dragostea și încrederea nemărginită a întregii națiuni.

Au mai prezentat comunicări tovarășul Dumitru Badea, secretarul comitetului de partid de la Întreprinderea „23 August” din București, președintele consiliului oamenilor muncii, Nicolae Cioroiu, directorul Muzeului de istorie a partidului comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România, Ion Spălățelu, ziarist, activist la Secția presă și radioteleviziune a C.C. al P.C.R., Pantelimon Găvănescu, prim-secretar al C.C. al U.T.C., Dumitru Ghișe, prorector al Academiei „Ștefan Gheorghiu”, și Gheorghe Dolgu, adjunct al ministrului afacerilor externe.

Vorbitorii au înfățișat pe larg rolul clasei muncitoare ca principală forță a luptei poporului nostru împotriva fascismului și a războiului, lupta comunistilor, în fruntea clasei muncitoare, a poporului român, împotriva primejdiei fasciste, pentru apărarea independenței și integrității patriei. Au fost relevante momente însemnate ale luptei tineretului comunist din România, dusă sub conducerea partidului, împotriva fascizării țării, pentru apărarea suveranității și independenței naționale, precum și contribuția pe care tinăra generație o aduce astăzi la edificarea societății socialiste pe pământul patriei noastre. De asemenea, a fost subliniată necesitatea luptei necurmate pentru combaterea curentelor și mișcărilor neofasciste care încearcă să tulbure din nou pacea și liniștea omenirii.

În cadrul comunicărilor s-a subliniat contribuția hotărâtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu la organizarea luptei maselor împotriva fascismului și războiului, bogata sa activitate revoluționară desfășurată timp de aproape 50 de ani pentru libertatea și fericirea poporului român. S-a relevat, de asemenea, dimensiunea internațională a gândirii și acțiunii prezente a tovarășului Nicolae Ceaușescu și rolul său hotărâtor în elaborarea și aplicarea liniei politice a partidului și statului nostru, în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate, în întărirea colaborării, păcii și înțelegerii între popoare.

În încheierea lucrărilor, participanții la simpozion au adoptat o telegramă adresată TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, în care se spune :

Participanții la simpozionul științific consacrat împlinirii a 45 de ani de la procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov vă aducem cu acest prilej un fierbinte omagiu și vă exprimăm adâncă noastră recunoștință și admirație pentru dirzenia și curajul manifestate atunci în fața prigoanei aparatului de represiune burghez, pentru întreaga activitate revoluționară desfășurată și închinată timp de aproape 50 de ani luptei pentru libertatea și fericirea poporului român, în apărarea independenței și suveranității naționale, în instituirea unui climat de securitate, înțelegere și pace în lume.

Încă din fragedă tinerețe v-ați afirmat ca un revoluționar și patriot înflăcărat, situându-vă în fruntea luptelor conduse de partid împotriva primejdiei fasciste, pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, împo-

triva regimului capitalist de asuprire și exploatare. Activist de frunte al Uniunii Tineretului Comunist, v-ați distins ca un autentic talent organizatoric și animator al tineretului în lupta revoluționară, ca militant politic neînfricat pentru apărarea intereselor vitale ale muncitorimii, ale poporului nostru. Însușind grupul de tineri comuniști și antifasciști căruia regimul burghez i-a intentat înscenarea judiciară de acum patru decenii și jumătate, prin comportarea demnă și neînfrică, prin forța argumentelor și tăria convingerilor, ați transformat procesul într-un puternic act de acuzare a orînduirii de asuprire și exploatare capitalistă.

Cu aceeași dăruire și pasiune revoluționară ați îndeplinit toate sarcinile pe care partidul și poporul vi le-au încredințat în anii ce au urmat, afirmîndu-vă ca un om politic clarvăzător, animat de un patriotism nemărginit și dragostea fierbinte pentru popor, de un profund umanism și spirit creator vizionar.

Ales în fruntea partidului și a țării, ați condus și conduceți cu înțelepciune, clarviziune și dinamism opera de consolidare a orînduirii socialiste și de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, de înălțare a țării noastre pe cele mai înalte trepte de progres economic, social-politic și cultural.

Ne onorează, pe noi toți, pe fiecare cetățean al patriei, prestigiul și stima de care se bucură astăzi în lume țara noastră datorită politicii sale externe, dinamice și clarvăzătoare, la a cărei elaborare și înfăptuire aveți un rol decisiv, ceea ce v-a afirmat ca o personalitate proeminentă și apreciată pe plan mondial.

Cu aceeași hotărâre cu care v-ați ridicat în trecut, riscîndu-vă viața, împotriva primejdiei fasciste, astăzi promovați neabătut lupta hotărîită a țării noastre față de politica imperialistă de dominație, dictat și amestec în treburile interne ale altor state, contra tendințelor neofasciste și rasiste, a oricăror acțiuni îndreptate împotriva libertăților și drepturilor democratice, pentru cooperare, pace și securitate internațională.

Vă asigurăm, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, că, însușițiți de hotărârile istorice ale Congresului al XII-lea al partidului, de strălucitul dumneavoastră exemplu, ne vom consacra întreaga noastră energie și putere de muncă pentru traducerea lor în viață și realizarea unei calități noi, superioare, în întreaga activitate economico-socială, politico-educativă, în învățămînt și cercetare, pentru înfăptuirea neabătută a politicii interne și externe a partidului și statului nostru

NOUA REVOLUȚIE AGRARĂ

Dezbateri științifică organizată de Academia de Științe Sociale și Politice, 19 iunie, 1981

Dezbateri interdisciplinară pe tema *Conținutul și obiectivele fundamentale ale noii revoluții agrare în România; locul și rolul agriculturii în economia socialistă*, organizată de Academia Republicii Socialiste România, Academia de Științe Sociale și Politice, Academia de Științe Agricole și Silvice și Academia „Ștefan Gheorghiu”, a avut loc în cadrul unor acțiuni de abordare a stadiului actual al construcției socialiste în țara noastră și a perspectivelor de dezvoltare economico-socială.

Lucrările dezbaterii au fost deschise de prof. dr. docent Mihnea Gheorghiu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, care a subliniat importanța acestei reuniuni științifice, ce a dezbătut, în spiritul indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, aspecte actuale și de perspectivă ale edificării societății socialiste în legătură nemijlocită cu practica socială, cu formarea omului nou. Vorbitorul s-a referit la faptul că dezbateri organizată și-a propus definirea conceptului de „nouă revoluție agrară”, conținutul și obiectivele fundamentale ale acestei revoluții în agricultură. Totodată, s-a avut în vedere necesitatea abordării cu înaltă competență a problemelor specifice noii revoluții agrare prin participarea la această sesiune interdisciplinară a unor cunoscute personalități științifice și a factorilor de decizie la nivel național.

Academicianul Nicolae Giosan, președintele Academiei de Științe Agricole și Silvice, în comunicarea *Conținutul și obiectivele fundamentale ale noii revoluții agrare în România* a subliniat preocuparea întregului popor îndreptată spre realizarea programului partidului de edificare a societății socialiste și intrarea într-o fază nouă, superioară a dezvoltării care va avea loc prin afirmarea revoluției științifice și tehnice. În cadrul acestui proces în agricultură se va accentua latura calitativă prin creșterea producției agrozootehnice și sporirea rolului agriculturii în dezvoltarea economico-socială și politică a țării, impunându-se dezvoltarea multilaterală și echilibrată a economiei naționale. Amplificarea rolului agriculturii și sporirea acestuia în dezvoltarea societății noastre presupune creșterea capacității productive a pământului. În acest sens, pentru practicarea unei agriculturi moderne un rol deosebit revine cercetărilor științifice și contribuțiilor aduse în acest domeniu.

În comunicarea *Locul și rolul agriculturii în economia socialistă. Mecanismul economic și financiar în agricultură* Angelo Miculescu, viceprim-ministru, ministru agriculturii și industriei alimentare a evidențiat rolul hotărâtor al agriculturii, ca ramură de bază a economiei naționale, în asigurarea unui echilibru între diferitele ramuri ale economiei în vederea realizării continue a progresului social. Importantul rol al agriculturii decurge și din faptul că țara noastră dispune de condiții favorabile pentru obținerea unei producții sporite și diversificate atât pentru consum, cât și pentru producția alimentară și nealimentară. Obiectivul fundamental al actualului cincinal, constă în înfăptuirea noii revoluții agrare în întreaga activitate agricolă, în transformarea muncii agricole într-o variantă a celei industriale. Soluționarea deplină a problemelor majore din agricultură depinde, în mare măsură, de aplicarea noului mecanism economico-financiar, de perfecționarea activității consiliilor agroindustriale.

Raportul rațional dintre industrie și agricultură în condițiile României a făcut obiectul comunicării prof. N. N. Constantinescu, fiind susținută necesitatea existenței unei corelații strinse între aceste două sectoare principale. Subliniind importanța deosebită a raportului dintre industrie și agricultură au fost evidențiate unele contradicții ca și existența unor deficiențe legate de modul de organizare pentru buna desfășurare a muncilor agricole.

Prof. Gheorghe Badrus, prorector la Academia „Ștefan Gheorghiu”, a subliniat necesitatea unui salt calitativ în dezvoltarea forțelor de producție, sporirea producției și eficienței ca și în cel al relațiilor de producție, în vederea perfecționării lor.

Aspecte privind raportul dintre *noua revoluție industrială și noua revoluție agrară* au fost prezentate de prof. dr. ing. Valter Roman, care s-a referit la necesitatea unui echilibru în abordarea teoretică și istorică a dinamicii raportului și rolului dintre revoluția științifico-tehnică și noua revoluție agrară.

Probleme actuale ale *cimei și noii revoluții agrare* au fost semnalate de Cristian Hera care a insistat asupra sporirii eficienței îngrășămintelor, a combaterii chimice a dăunătorilor.

În comunicarea *Necesitatea obiectivă a așezării agriculturii pe baze socialiste și a*

făuririi economiei socialiste unitare, prof. Dumitru Dumitru a avut în vedere aplicarea mecanismului economico-financiar în agricultură, căile de trecere a unităților agricole la principiul autogestiei, prin corelarea raporturilor dintre costurile de producție, de realizare și rentabilitate, subliniind necesitatea creșterii rolului rentabilității unice.

Sporirea capacității productive a pământului și resurselor de apă a fost subliniată de academician Grigore Obrejanu. Gospodărirea științifică unitară a întregului patrimoniu funciar al țării, mărirea suprafețelor cultivate, ameliorarea solului, sporirea capacității de producție a solului, irigații contribuie la utilizarea integrală a terenurilor cultivate, asigurând sporirea producției conform necesităților crescânde ale populației și ale economiei naționale.

Noua revoluție agrară, a arătat prof. Victor Hălmăjan, presupune dublarea producției agrare urmată ulterior de creșteri moderate. Acest obiectiv poate fi realizat prin corelarea a două laturi: 1. folosirea actuală a bazei tehnico-materiale, valorificarea resurselor umane existente, buna organizare a producției și a muncii; 2. înzestrarea și perfecționarea bazei tehnico-materiale care să cuprindă mecanizarea, chimizarea.

În comunicarea *Procese circulare active în valorificarea superioară a resurselor*, Maria Popescu a arătat că, ceea ce numim agricultură nu mai corespunde realității contemporane din țara noastră, noi denumim impropriu ca fiind agricultură acest domeniu al producției bunurilor de materii prime regenerabile. Pentru aprofundarea proceselor revoluției agrare este necesară corelarea eforturilor și o gândire interdisciplinară într-o viziune de ansamblu a pirghiilor, astfel încât acest domeniu să fie o tot mai importantă sursă de progres pentru economia țării. Totodată, s-a arătat că presa

n-a contribuit în suficientă măsură la depășirea mentalității de subestimare a acestui domeniu, a statutului social al celor care lucrează în agricultură.

Rolul energiei în agricultură a fost susținut de Ion Puia, insistându-se asupra urmăririi sistematice a realizării unui echilibru ecologic, producerea de biomasă fiind scopul și menirea agriculturii de asigurare a perfecționării vieții, care este bazată pe reacția de oxidoreducere.

În comunicarea *Satul românesc sub incidența revoluției industrial-agrară*, prof. Al. Bărbat a subliniat unele insuficiențe ale statisticii în cunoașterea reală a situației din rural, demonstrând necesitatea includerii și a categoriei de navetist sătesc sau de artizanat industrial. De asemenea, conceptul de populație rurală, de moderizare a satului ș.a. se impun a fi precizate. Studiind procesul de transformare urbană a satului se impune ca evoluția acestuia să aibă loc după legile sale proprii cu implicații pentru destinul civilizației noastre rurale.

Comunicarea *Revoluția agrară și problemele pregătirii științifico-tehnice și profesionale a lucrătorilor din agricultură*, prezentată de C. Pintilie, Fl. Virgil și Nica Sabin, a făcut referiri la rolul esențial al omului în realizarea revoluției agrare, la necesitatea stabilirii unui raport optim între raționalizarea genetică și cea a complexelor agroindustriale.

Participanții la dezbateri și-au exprimat convingerea că prin valorificarea deplină a resurselor și posibilităților existente, agricultura își va spori contribuția la creșterea avuției naționale, la întărirea patriei noastre socialiste și ridicarea bunăstării întregului popor.

M. Lazăr

DINAMICA STRUCTURII SOCIALE

Dezbateri științifice organizată de Centrul de cercetări sociologice,
27 mai, 1981

Centrul de cercetări sociologice din București a organizat, la 27 mai 1981, sesiunea de dezbateri științifice cu tema *Dinamica structurii sociale*, la care au participat cercetătorii Centrului și din alte unități cu profil sociologic, cadre didactice din învățământul universitar. În deschiderea lucrărilor prof. dr. Ion Drăgan, directorul Centrului, a relevat că cercetările asupra structurii sociale din R.S.R.

au constituit și constituie o preocupare majoră a acestei instituții. Ca și în alte instituții de cercetare și învățământ, în cadrul Centrului s-au obținut numeroase rezultate pozitive, unele finalizate în lucrări și studii publicate, un loc aparte ocupându-l cercetările privind transformările în structura clasei muncitoare din țara noastră. Atât transformările în continuare ale clasei muncitoare, ale țărănimii,

intelectualității, cit și dinamica structurii noastre sociale în ansamblu impun, însă, reluarea unor teme abordate anterior mai mult sau mai puțin parțial, cercetarea altora neabordate încă, și care fac necesară, în genere, o aprofundare a problemelor structurii sociale. Lipsa unor cercetări exhaustive, care să imbine într-o tratare de ansamblu laturile multiple, implicate de evoluția structurii sociale din România, și să ofere totodată perspectiva evoluției sale impun și o concentrare a eforturilor. În acest sens — a arătat prof. Ion Drăgan — sesiunea organizată trebuie considerată ca o parte a unei suite de dezbateri care se cer continuate și finalizate în cercetări.

În cadrul sesiunii au fost prezentate nouă comunicări, un grup de șase au abordat probleme ale structurii sociale din țara noastră, iar trei s-au referit la puncte de vedere pe probleme similare formulate în sociologia din alte țări.

În comunicarea *Modalități de abordare a dinamicii structurii sociale în sociologia românească*, Ion Glodeanu a făcut o analiză retrospectivă a rezultatelor obținute, din care s-au desprins citeva coordonate de interes. Cantitativ, s-a constatat existența unei perioade — aproximativ între 1969 și 1974 — cînd numărul de lucrări, studii, dezbateri era mai mare, după care a urmat o scădere a cîrbel. Ca modalități de abordare, s-a observat o preocupare mai susținută pentru definirea unor concepte cum sînt „structura socială”, „structura de clasă”, „sistem social”, o încercare de sintetizare a lor în relație cu transformările profunde intervenite în structura socială a României, dar o mai redusă preocupare pentru metodologia problemei. Din analiza definițiilor date conceptului de „clasă socială” apar două orientări: una care apreciază corespunzător, și în condițiile socialismului, definiția claselor dată de V. I. Lenin, alta care se orientează spre utilizarea și a altor criterii de definire. În cercetările realizate se constată de cele mai multe ori substituția analizei structurii sociale prin aceea a structurii de clasă iar în analiza ultimei, reducerea investigațiilor la o clasă sau la o categorie socială. Suportul investigațiilor îl constituie, cu precădere, datele statistice în dinamica la nivel global, în unele cazuri și la nivel județean dar în foarte mică măsură datele unor cercetări sociologice efectuate special.

Oscar Hoffman, în comunicarea *Schimbări în sistemul instituțional și omogenizarea socială* prezintă un punct de vedere referitor la evoluția, în perspectivă, a structurii noastre sociale. Dînd o accepție mai largă noțiunii de „instituție”, apreciază că procesul dispariției claselor (în principal), dispariția deosebirilor dintre tipul de muncă fizică și intelectuală, dintre sat și oraș etc., vor genera o serie de

schimbări fundamentale în sistemul instituțional, în modul de organizare a societății și la nivelul modului de viață. Ipoteza sa este următoarea: în condițiile amintite, rolul mecanismelor de control social prin instituția dreptului (a constrîngerilor și sancțiunilor juridice) va scădea treptat, locul său fiind luat de instituțiile de control social prin morală. Alături de întreprindere instituțiile de participare, de autorealizare umană (instituții de creație neprofesionale), de organizarea timpului liber, organizațiile obștești, familia și școala vor deveni elementele mecanismului de socializare și control social în condițiile dispariției treptate a claselor și a celorlalte transformări implicate de această dispariție.

În comunicarea *Dinamica structurilor de impact: persoanele cu duble statusuri sociale*, Virgil Constantinescu se referă la structurile tranzitorii, invocînd ideea subsistemelor integrate, care vizează în primul rînd nu procesele ci tipurile de comunități, în speță satul și orașul. Cele două comunități, apreciază autorul, nu se delimitează între ele în manieră lineară și ca atare nu se departajează univoc ca profile productive în sine, ci apar subsisteme de impact sau „zone de civilizație interferentă”. Acestea impun structuri sociale tranzitorii cum sînt „semiurbani” și „semiruralii”. Atare categorii sociale se află în spațiul tensiunilor contradictorii, situîndu-se între două lumi, neaparținînd însă integral nici uneia dintre ele. Întregul lor complex de simboluri sociale și gamă de valori economice gravitează în jurul a două axe centrale, făcîndu-i sensibili la avantajele de ordin urban, dar rîmînînd dominați de genul vieții rurale. Avînd în vedere numărul lor relativ mare, autorul face propuneri de includerea unor indicatori în fișele de recensămint periodic, care să dea posibilitatea reflectării adecvate a ponderii lor la nivel global, precum și pentru cercetarea acestor structuri tranzitorii în procesul dinamicii structurii sociale din țara noastră.

Unele observații privind cercetarea structurii sociale în plan teoretic face Ioan Mărginean. În studierea structurii sociale din țara noastră, pe lîngă rezultatele bune obținute pînă acum, s-au manifestat imprecizii în definirea unor concepte cum sînt sistemul social și structura socială, sau definirea lor prin simpla enumerare a elementelor care le compun, uneori identificarea sistemului social, respectiv a structurii sociale, cu unul din elementele lor componente, sau conceperea lor ca simplă sumă a totalității grupurilor sociale. Sistemul social nu poate fi asimilat cu societatea în general (formațiunea social-economică, sistemul social-global sau societal), după cum nici structura socială nu este structura socie-

tății, cum sugerează unii autori. După părerea autorului, este de acceptat poziția celor care, în cadrul societății, identifică existența unor subsisteme cum sînt: cel economic, cel social, politic ș.a., între care se stabilesc relații de determinare și funcționale. În al doilea rînd, investigarea structurii sociale nu trebuie să se oprească la cercetarea formelor fundamentale de organizare a vieții colective a oamenilor, ci să aibă în vedere și o serie de elemente derivate sau în tranziție: grupurile profesionale, demografice ș.a.

Sociologii Alin Teodorescu și Călin Anas-tasiu, în comunicarea *Teoria claselor și teoria straturilor — două perspective complementare?* au supus dezbaterii o problemă de metodologie și concluziile lor în urma unei experiențe recente de cercetare. Autorii consideră că din cuplarea metodei operaționale (ca procedură de pozitivare a conceptelor de indicatori tratabili empiric) cu o definiție dimensională a claselor va rezulta întotdeauna o structură stratificată a societății (ex. pe baza operaționalizării definiției dată de V. I. Lenin claselor sociale). Acest fapt le sugerează că între teoria claselor și teoria straturilor nu există continuitatea metodologică, una nu poate fi dedusă logic din cealaltă iar recompunerea claselor din straturi este imposibilă din punct de vedere teoretic. Lipsa de continuitate teoretică și metodologică între cele două niveluri de abordare provine din diferențierea lor epistemologică, respectiv din dialectica mișcare — *statu-quo* a structurii sociale. Autorii consideră că numai în momentele de „ruptură”, de discontinuitate, clasele apar ca elemente omogene ale societății, în timp ce în epocile de *statu-quo* cercetătorului i se relevă straturile.

În comunicarea *Un sistem de concepte pentru analiza dinamicii structurii sociale*, Honorina Cazacu consideră că o abordare integrală a transformărilor în structura socială a țării noastre presupune elaborarea inițială a unui sistem de concepte care să fie considerat ca un bloc de „dimensiuni de intrare” în sistemul cercetării problemei, iar teoria în final ca „ieșiri” rezultate din investigațiile orientate de acest sistem conceptual. Avantajele ar fi de ordin metodologic și teoretic: concepția inițială ar determina cercetarea să înlăture conștient de la început abordările unilaterale sau bipolare, precumpănitor empirice sau abstracte, ar orienta-o spre surprinderea dialecticii mișcare — *statu-quo*, nu ar cantona-o la niveluri scăzute de sinteză. Considerînd structura socială ca fiind repetabilă, legitățile subsistemului social (format, la rîndul său, din comunități umane specifice), iar dinamica structurii sociale ca legități ale genezei, ale schimbărilor, autoarea împarte sistemul de concepte în patru grupuri: 1. concepte de bază (subsistemul social, structura

subsistemului social, dinamica structurii subsistemului social); 2. concepte referitoare la evoluția anterioară a structurii sociale: stadii ale structurii, matrici ale structurii, modele ale stadiilor (toate referitoare la structura de clasă, de așezări, familială); geneza noii structuri: destructurarea-restructurarea, procesele specifice (adaptarea, integrarea, tranziția) și legitățile lor; 3. concepte referitoare la stadiul și procesele actuale ale structurii sociale, omogenizarea socială inter și intracomunități (sincronia-diacronia, simetria-asimetria, continuitatea-discontinuitatea proceselor) și concepte subiacente: diversificarea intra și intercomunități; similarizarea intra și intercomunități; mecanismele principale, contradicțiile și legitățile omogenizării sociale și ale proceselor sale subiacente. Structura spațiului social: structuri și tipuri de status; circulația în spațiul social și sensurile ei; 4. concepte privind tendințele în viitor ale structurii sociale — acestea decurgînd din rezultatele obținute la punctul 3. În această viziune sistemul de concepte prezentat este înțeles ca un instrument teoretico-metodologic de lucru, pe baza căruia s-ar putea trece ulterior la definiri, operaționalizări etc.

În continuare au fost prezentate trei comunicări care au sintetizat cîteva din multitudinea punctelor de vedere asupra structurii sociale prezente în literatura sociologică din alte țări. Sociologul Sorin Mitulescu în comunicarea *Coordonate polare ale punctelor de vedere asupra structurii sociale* observa că majoritatea autorilor se situează la unul sau altul dintre poli unor atribute, cum ar fi: echilibru-diferențiere, calitativ-cantitativ, empiric-teoretic, continuu-discontinuu, parțial-global, dinamism intern-dinamism provocat ș.a., ceea ce duce inevitabil la abordări unilaterale. Dar sînt și cazuri de depășire ale tratării unuia sau altuia din aceste aspecte bipolare. Astfel, în cadrul dihotomiei echilibru-diferențiere, marxismul a fost inițial preocupat de aspectul diferențierii, al inegalităților în cadrul structurii sociale. În contact cu realitățile sociale socialiste teoria sociologică marxistă caută să surprindă și aspectul de echilibru, fără însă a înregistra o convergență cu teoria structuralistă, nici cu teoria stratificării sociale. În cadrul dihotomiei parțial-global în sociologia marxistă se încearcă depășirea neajunsurilor identificării datorită necesității tratării structurii de clasă ca parte a unui tot constituit de structura socială.

Vasile Efimov, în comunicarea *Puncte de vedere asupra structurii sociale în unele țări socialiste*, a evidențiat specificul unor abordări în literatura sociologică din U.R.S.S., Polonia și Bulgaria. În ce privește literatura sociologică din U.R.S.S., au fost expuse cele trei definiții

date structurii sociale: în sens larg, în sens special și în sensul preocupărilor sociologice propriu-zise (ca structură de clasă), prezentînd legătura dintre ultima definiție și noțiuni cum sînt neomogenitatea social-economică a muncii în socialism și a structurii profesionale. Astfel a fost amintită evoluția unor puncte de vedere privind criteriile de diferențiere a claselor și dezbaterile referitoare la conceptul de „strat social”. Din sociologia poloneză a fost prezentată teoria lui W. Wesołowski cu privire la decompoziția vechilor caracteristici ale poziției sociale în societatea socialistă, poloneză, consecințele psihologice ale acestui proces și necesitatea unor mecanisme mai adecvate pentru o mai judicioasă distribuție a recompenselor sociale.

Modelul de analiză a stratificării sociale propuse de Lenski a fost expus de Smaranda Mezei, arătînd că ceea ce îl deosebește pe Lenski de alți sociologi nemarxiști este și o încercare de sinteză între abordarea cauzală și cea funcționalistă ca modalitate de depășire a limitelor paradigmei funcționaliste privind stratificarea. Deși criteriile propuse pentru cercetarea stratificării — sursa pu-

terii, proprietatea, ocupația, educația ș.a. — sînt multiple, valorizarea lor în mod egal și nerelevarea unor relații de determinare între ele sînt limite care îl împiedică la urmă să ajungă la cauzele reale ale stratificării sociale în societatea de tip capitalist.

Numeroasele întrebări puse autorilor ca și dezbaterile vii care au urmat, s-au referit la probleme precum: raportul dintre teoria structurii sociale și operaționalizarea cercetărilor, modurile diverse de definire a conceptelor cu care trebuie lucrate, modalitățile adîncirii cunoașterii în acest domeniu, evidențindu-se atît necesitatea continuării dezbaterilor cit și a organizării în continuare a unor cercetări pe baza cărora sociologii din țara noastră să contribuie în mai mare măsură la formulări teoretice viabile și la înțelegerea științifică a perspectivei structurii sociale din țara noastră. Totodată, s-a menționat că în dezbateri viitoare să se treacă de la abordări cu caracter general la discutarea unor probleme cu sferă mai îngustă, ca o condiție a aprofundării unor laturi mai speciale.

Honorina Cazacu

Centrul de cercetări sociologice

ASPECTE ALE PROBLEMEI NAȚIONALE ÎN ȚĂRI CAPITALISTE DEZVOLTATE

Dezbateri științifică, aprilie 1981

În ziua de 14 aprilie 1981 a avut loc la Institutul de științe politice și de studiere a problemei naționale din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu” dezbateri științifică cu tema *Aspecte ale problemei naționale în țări capitaliste dezvoltate*. La dezbateri au participat activiști de partid și de stat, cadre didactice, cercetători. În cuvîntul de deschidere și în luările de cuvînt ale participanților a fost subliniată importanța temei pusă în discuție, necesitatea reliefării aspectelor fundamentale ale problemei naționale în țările considerate, impactul crizei societății capitaliste asupra acestei probleme, condiționarea ei economico-socială și politică, poziția partidelor comuniste și muncitorești, a altor forțe democratice și progresiste.

Referindu-se la problema raportului dintre stat și națiune, Corneliu Bogdan, director în Ministerul Afacerilor Externe, a relevat că *statul, pe lîngă conținutul său de clasă se remarcă și prin existența unor trăsături naționale*, trăsături care-i dau posibilitatea să lege

problemele etnice de viața internațională. În virtutea acestor trăsături, statul nu poate fi nici identificat cu națiunea, nici rupt ori contrapus națiunii, deoarece experiența istorică a demonstrat cu vigoare că orice națiune tinde de fapt spre constituirea sa într-un stat propriu, independent și suveran. Analiza noilor fenomene internaționale atît de complexe atestă că națiunea, statul național reprezintă o forță vitală, *pivotul vieții internaționale*, că tocmai în jurul lor trebuie rezolvate, atît problemele ce țin de politica internă, cit și de cea externă a țărilor lumii.

Între problemele interne ale multora dintre statele capitaliste dezvoltate se numără azi și ceea ce numim — cu un termen devenit consacrat — problema națională. Dar, de fapt, așa-zisa „reînviere” a „vechilor” grupări etnice, cit și manifestarea din ce în ce mai puternică a „nolilor” grupuri etnice nu înseamnă în realitate altceva decît mobilizarea acestor grupuri în direcția formulării unor cerințe elementare menite să ducă la o

îmbunătățirea a situațiilor de „marginali” de privați. Această situație rezultă tocmai din inegalitățile economico-sociale funciare societății burgheze, din deprivarea la care sînt supuse aceste grupuri, din discriminarea lor în primul rînd pe piața muncii, din somajul de care sînt puternic afectate, nivelul scăzut de trai etc. În diferite țări capitaliste occidentale, criza politică grefată pe profunza criză economică ascute toate contradicțiile și disparitățile incluse pe cele etnice și rasiale.

Ladislau Lörincz, a subliniat, în comunicarea sa, că analiza relațiilor naționale din principalele state capitaliste dezvoltate atestă faptul că *orînduirea capitalistă este obiectiv incapabilă de-a rezolva problema națională*, în condițiile manifestării corelației atît de strînse, dintre exploatarea și asuprirea socială și națională. Clasele dominante — a arătat vorbitorul — sînt interesate în menținerea stării de încordare interioară, șovinismul, naționalismul servind ca importante arme ideologice de diversiune împotriva oamenilor muncii. Dezbaterea problemei naționale în domeniul științific și chiar politic din țările capitaliste dezvoltate constituie o problemă relativ recentă, deoarece timp îndelungat s-a păstrat o tăcere discretă asupra știrilor reale în acest domeniu. În schimb s-a făcut timp îndelungat o publicitate relațiilor naționale din Europa centrală și cea de sud-est, „problema națională” fiind folosită de către unele puteri ca mijloc de presiune și imixtiune în treburile acestor popoare.

Continuînd aceste idei, lector univ. Iosif Boda a relevat că, pentru a înțelege corect realitățile foarte complexe ale lumii capitaliste, este necesar și un efort de clarificare terminologică. Ținînd seama de faptul că în unele țări astăzi au loc încercări asidue de definire a conceptului de „minoritate” națională sau etnică, trebuie subliniată importanța folosirii ideii de drepturi ale minorităților. Atît drepturile lor individuale, dar mai ales cele colective vizează posibilitatea de promovare, între altele, și a unei „matrice” cultural-spirituale proprii, prin care să se asigure minorităților dreptul la identitate, la rădăcinile istorice, utilizarea limbii materne, la organizații și instituții proprii etc.

Se impun nu numai clarificări terminologice ci chiar reconsiderarea unor aprecieri ale gândirii marxiste. În acest sens, dr. L. Demény, a subliniat că afirmarea deosebită a națiunilor, naționalităților și a grupurilor etnice minoritare în țările capitaliste dezvoltate, astăzi obligă pe gânditorii marxști să reconsidere o serie de puncte de vedere pe care le-au formulat la sfîrșitul deceniului al doilea din secolul nostru, pornind în principal de la raporturile naționale, interetnice din Europa centrală, răsăriteană și de sud-est, precum și de la exis-

tența sistemului mondial al colonialismului. În epoca actuală este clar că nu mai poate fi susținută, de exemplu, teza că problema națională se rezolvă în cadrul desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice, că ea ar fi o chestiune specifică doar Europei centrale, răsăritene și de sud-est, că ar fi în esență o chestiune țărănească, o problemă colonială sau o chestiune din domeniul nivelului economic și de trai.

Această situație se reflectă și pe plan juridic — precizează conf. univ. dr. Victor Duculescu. La o examinare comparativă a constituțiilor occidentale, se constată în fapt, o mare varietate de formule mergînd, de la contestarea directă a existenței grupurilor etnice dintr-o țară sau alta, pînă la formele federaliste, pe care le inscrie, de pildă, constituția belgiană. Între aceste formule extreme, dreptul intern al țărilor capitaliste din Occident cunoaște numeroase alternative: recunoașterea egalității cetățenilor — indiferent de apartenența etnică în fața legii — prin înseși prevederile constituționale, recunoașterea tacită, prin acte interne, a grupurilor etnice, formule de autonomie regională etc. Pe planul dreptului internațional, minoritățile etnice nu beneficiază de același statut ca și statele și națiunile (care sînt recunoscute ca subiecte ale dreptului internațional). De aceea, în cadrul O.N.U. există astăzi importante preocupări privind elaborarea unei „Declarații a drepturilor persoanelor aparținînd minorităților etnice, religioase și lingvistice”, document care nu-și poate propune desigur schimbarea statutului juridic al acestor grupuri, precizînd și dezvoltînd unele norme pe care le cuprind actele internaționale cu privire la drepturile omului.

Interdependența dintre factorul politic și statutul „minorităților etnice” din țările capitaliste dezvoltate — apreciază Constantin Nica — se reduce numai la funcțiile statului național, ca principală componentă a sistemului politic din aceste țări. Un impact cu pueternice implicații asupra problemelor ridicate de „minoritățile etnice” îl au partidele și organizațiile cu caracter politic care, în trecutul mai îndepărtat sau mai recent, s-au constituit tocmai ca exponente ale intereselor, preocupărilor și aspirațiilor specifice ale acestor minorități. Aceste partide și organizații au avut și au în vedere probleme legate de respectarea și dezvoltarea patrimoniului cultural și etnografic propriu. În general, aceste partide — prezente aproape în toate țările vest-europene — sînt mici, cu aderenți sau simpatizanți recrutați după principiul apartenenței la o anumită categorie etnică desfășurîndu-și activitatea acolo unde mun-

ceste și trăiește cea mai mare parte a populației pe care o reprezintă. Ca urmare, ele nu constituie partide naționale, ci zonale, locale. Prin profilul și obiectivele lor, ele se înscriu totuși în sfera forțelor politice active ce acționează în direcția soluționării cerințelor legitime ale comunităților etnice, în contextul general al apărării intereselor vitale ale tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate.

Pe plan politic, un important aspect ce se desprinde în legătură cu problema națională — argumentează prof. univ. dr. Constantin Vlad — este relația centralism-autonomie locală. Este binecunoscut faptul că una dintre cerințele principale, care se formulează în prezent într-o serie de țări occidentale, este acordarea unor condiții de autonomie provinciilor și regiunilor, creșterea rolului organelor locale în rezolvarea unor probleme esențiale ale vieții economice, sociale, politice și culturale. Cerința de autonomie rezultă, mai întâi, din reacția generală față de un centralism excesiv față de birocratismul statului capitalist. În al doilea rând, această cerință se impune pentru menținerea libertăților democratice, pentru realizarea năzuințelor spre participare, mai ales în condițiile în care — așa cum recunosc chiar și unii ideologi burhezi — largi categorii muncitoare nu participă efectiv la viața politică, rămân, în fapt, spectatori la luarea deciziilor privind propriile lor destine. În al treilea rând, cerința de autonomie reprezintă una dintre căile prin care grupurile etnice respective aspiră să-și poată soluționa problemele regiunilor lor subdezvoltate economic, șomajul, migrația forței de muncă, dezvoltarea lor culturală, asigurarea unui învățământ în limba maternă etc. Iată de ce putem spune că, dată fiind structura națională a populației țărilor la care ne referim, relația centralism-autonomie capătă și conotații naționale. Totodată, este de subliniat impactul pe care formele de integrare cu caracter de supranaționalitate, promovate în unele părți ale lumii capitaliste le au și asupra diferitelor grupuri etnice. Integrarea capitalistă în forme supranaționale, afectează atât viața națiunilor cit și cea a naționalităților, (subminează suveranitatea națională a statelor în cauză.

În partea a doua a dezbaterii, problemele generale aduse în discuție au fost analizate în contextul realităților concrete din unele țări capitaliste, occidentale. La condiționările istorice ale problemei naționale în țările capitaliste și la unele aspecte actuale pe care le ridică evoluția problemei, János Fazekas, prin referiri concrete la asemenea țări, a subliniat că, de pildă, în Spania sub aspect istoric, raporturile dintre entitățile naționale prezintă anumite particularități. Între acestea se înscrie faptul că largă mișcare pentru drep-

turi naționale a bascilor, catalanilor și galicienilor a constituit o parte integrantă și deloc neglijabilă a luptei forțelor democratice împotriva franchismului; ea a contribuit la întărirea frontului democratic și și-a creat o bază de masă întemeiată mai ales pe forța clasei muncitoare. Continuarea acestui proces în perioada actuală demonstrează că lupta maselor largi populare este calea sigură care poate duce la democratizarea vieții social-politice și, în acest cadru, la soluționarea democratică și echitabilă a problemei naționale. În conformitate cu aceste particularități, cu tradiția istorică a Spaniei, mișcările naționale au putut realiza unul dintre obiectivele lor de seamă, obținerea autonomiilor, ceea ce reprezintă, neîndoiește, un pas important pe calea eforturilor găsirii unor soluții democratice în problema națională. Este meritul Partidului Comunist din Spania de a fi subliniat în documentele sale programatice necesitatea respectării cerințelor fundamentale formulate de mișcarea catalană, bască și galiciană, dovedindu-se cel mai consecvent apărător al intereselor vitale ale acestor popoare. Și aceasta nu ca o poziție politică propagandistică sau de conjunctură, ci ca o fermă hotărâre de a lupta pentru ca aspirațiile legitime ale acestor entități naționale ale Spaniei să devină o realitate, în contextul înlăturării aspirațiilor de democrație și dreptate socială ale întregului popor spaniol.

Dr. Eugenia Ștefan s-a referit la Belgia care se confruntă cu problema națională, cunoscută sub denumirea de „problema comunităților”, izvorită dintr-o realitate istorică concretă, conviețuirea — de un secol și jumătate — a două comunități etnice principale: flamanzii și valonii. Realitățile social-economice din această țară atestă că „problema comunităților” nu se reduce exclusiv la chestiuni de limbă și cultură, ci vizează importante revendicări economice, sociale și politice.

Expunând succint problemele economice, sociale, culturale și politice care se află la baza problemei naționale din Marea Britanie, dr. Elena Florea a prezentat poziția partidului comunist și a altor forțe democratice și progresiste din această țară față de problema națională.

V. Opaschi, M. Marian, N. Gheorghe s-au referit, în cuvântul lor, și la alte aspecte legate de problema națională în unele țări capitaliste dezvoltate.

Dezbateră organizată de Institutul de științe politice și studiere a problemei naționale a încercat, prin participarea la discuții a unor profesori, specialiști, cercetători, elucidarea unor aspecte din mult controversata problemă națională a statelor capitaliste contemporane.

Eugenia Ștefan
Academia „Ștefan Gheorghiu”

FORMAREA PROFILULUI REVOLUȚIONAR, COMUNIST AL TINEREI GENERAȚII,

Brașov, mai 1981

Propunându-și analiza și dezbaterăa unei probleme principale a dezvoltării tinerei generații, formarea profilului ei revoluționar, comunist, Filiala Brașov a C.C.P.T. și Comitetul județean U.T.C.-Brașov, au organizat o sesiune de comunicări științifice care a prilejuit, în același timp, un interesant și susținut schimb de idei și informații între cei responsabili atât de cercetarea științifică în acest domeniu (reprezentând discipline ca filozofia, sociologia, psihologia, științele politice, juridice și economice), cât și de munca directă în organizațiile de tineret din școală și unitățile economico-sociale. Dealtfel, o primă caracteristică a sesiunii a constituit-o participarea mai echilibrată, decît cu alte prilejuri, atât a cadrelor didactice și cercetătorilor științifici cît și a specialiștilor din producție și activiștilor U.T.C., importanță fiind și contribuția cu interesante lucrări a unor studenți de la facultăți cu profil tehnic din Universitatea Brașov și Cluj-Napoca.

În al doilea rînd, fiind vorba de o sesiune științifică centrată pe problemele social-politice și morale ale formării tinerei generații, este îmbucurătoare prezența majoritară a tinerilor înșiși, ei fiind de fapt cei mai mulți dintre autorii comunicărilor susținute. Ceea ce interesează aici în mod deosebit este, desigur, ponderea și conținutul lucrărilor de sociologie prezentate, în legătură cu aceasta putînd spune că sesiunea de la Brașov s-a caracterizat mai mult decît alte sesiuni similare, printr-o dominantă deosebit de clar prezentă, a *perspectivei sociologice* în abordarea aproape a tuturor problemelor puse în discuție. Din cele 49 comunicări, 21 au fost prezentate de sociologi (majoritatea din întreprinderile industriale) iar multe altele au adoptat abordarea sociologică, deși autorii lor sînt specialiști în alte științe sociale sau activiști în organizațiile de tineret. Orientarea predominant sociologică a comunicărilor susținute nu a diminuat cu nimic ci, dimpotrivă, a sporit eforturile în realizarea unui deziderat atât de frecvent invocat pentru cercetarea noastră științifică, dezideratul *cercetării pluri- și interdisciplinare*. Care sînt însă principalele contribuții aduse de sociologi în cadrul sesiunii de la Brașov?

Cea mai importantă dintre ele ni se pare a fi legată de două teme mari ale sesiunii: *Factorii cultural-educativi ai integrării socio-profesionale a tineretului și întărirea disciplinei*

socialiste a muncii — condiție a noii calități a muncii. Complementar punctelor de vedere ale psihologilor industriali, focalizate pe dimensiunile orientării și selecției profesionale a tinerilor, sociologii au evidențiat cu precădere dimensiunile *socio-economice* ale: participării la conducere (P. Grigorescu); echității socialiste și implicării în muncă a tinerilor (S. Chelcea); impactului revoluției agrare asupra integrării învățămîntului agroindustrial (V. Constantinescu); optimizării funcțiilor de personal în întreprinderile industriale (A. Borcea); sau ale structurii raționalității și calității conducerii în organizațiile de tineret (I. Ungureanu) și utilizării timpului conducătorului locului de muncă (O. Neagoe).

Dorim să semnalăm, totodată, conturarea unei teme de cercetare sociologică uzuală mai puțin prezentă pînă acum, dar de mare utilitate și actualitate, cea a *disciplinei muncii industriale*. La Brașov au fost prezentate cîteva comunicări interesante în acest domeniu, vizînd fie proiectarea unei teorii *sociologice* a disciplinei muncii, complementară abordărilor juridice (uneori juridizante) sau economice predominante pînă acum, fie elaborarea de măsuri practice pentru îmbunătățirea disciplinei muncii (M. Lupu Opreșan, Maria și David Moldovan).

A treia temă la care participarea sociologilor a fost hotărîtoare a fost cea a dimensiunii cultural-educative în formarea profilului moral-politic al tinerei generații, privind: mecanismele psihosociale ale educației (P. Iluț); interesele tinerilor pentru instrucție (D. Stănculescu); participarea tinerilor la creația culturală (M. Cobianu-Băcanu); diferențe în comportamentele culturale pe generații (G. Stoltz); educația științifică a tinerilor (D. Buruiană). Remarcabile au fost comunicările *teoretice de sociologie, interesate de problemele culturii umanist-socialiste ca fundament al profilului moral-politic și sursă a creativității tineretului* (P. Pănzaru), de raportul posibilitate-realitate în formarea conștiinței socialiste (Melania Borțun, președinta Filialei Brașov a C.C.P.T.), de *umanismul socialist ca premisă și finalitate a educației comuniste* (Ștefan Ungureanu).

Dintre comunicările celorlalți participanți, specialiști în psihologie, științe politice, drept și economie, în care abordarea sociologică a fost însă predominantă, remarcăm îndeosebi pe cele prezentate de P. Constantinescu, A.

Suciu, D. Borțun, D. Cotfas, B. Zoltan, A. Chelcea și alții.

Cu o bună organizare și sprijinită de organele de conducere ale județului, sesiunea de la Brașov a contribuit, așa cum a reieșit din dezbaterile finale (și deloc formale), desfășurate în plen și în prezența unor factori de decizie interesați de rezultatele cercetării, la deschiderea unor noi moduri de integrare

a învățămîntului și cercetării cu producția și practica social-politică, la accentuarea tendinței de interdisciplinaritate în cercetarea științifică, ca și la evidențierea unor noi teme de cercetare în problematica tinerei generații, utile atât practicienilor cit și cercetătorilor acestei problematice.

Ion Ungureanu

Universitatea București

NOUA CALITATE A FORȚEI DE MUNCĂ TINERE

Dezbateri științifice, Constanța, mai 1981

Filiala Centrului de cercetări pentru problemele tineretului-Constanța și Comitetul județean al UTC-Constanța au organizat în perioada 29-30 mai 1981 dezbateri științifice *Noua calitate a forței de muncă tinere*. Lucrările dezbaterii au fost deschise de Elena Borodi, secretar al Comitetului județean P.C.R. Constanța*.

Idea centrală a dezbaterilor a fost că realizarea unei noi calități a forței de muncă este una dintre premisele esențiale pentru trecerea la o nouă calitate în toate domeniile vieții economice și sociale. S-a relevat faptul că noua calitate a forței de muncă tinere apare într-o dublă ipostază: ca realitate în curs de constituire și în același timp ca deziderat.

* Au prezentat intervenții: Ovidiu Bădina Septimiu Chelcea, Ana Bălașa (Academia „Ștefan Gheorghiu”), Sorin Rădulescu (revista „Viitorul social”), Maria Cobiann-Băcanu, Doina Dragomirescu, Gina Stoiciu, Dinu Tenovici (Centrul de cercetări sociologice-București), Aurel Drăguț (Centrul de cercetări pentru problemele tineretului-București), Cezara Mihăescu (Întreprinderea Ascensorul-București), Nicolae Butacu, Ion Ghidu (Filiala Bacău a C.C.P.T.), Georgiana Silaghi (Filiala Bihor a C.C.P.T.), Melania Borțun, Gheorghe Fulga, Cornelia Tatu (Universitatea Brașov), Olga Duțu, Cristina Georgescu (Inspectoratul școlar județean Constanța), Florian Mustăciosu (secretar al Comitetului județean U.T.C.-Constanța), Ana Lisievici-Brezeanu, Petru Lisievici-Brezeanu, Doina Mihalășcu, Victor Mihalășcu, Apostol Ciochină, Mihail Ștefan, Mirela Ungureanu (Filiala Constanța a C.C.P.T.), Tița Cătălin Ion (Șantierul naval Constanța), Liviu Bozga, Rodica Niculescu (Filiala Maramureș a C.C.P.T.), Pompei Belciug, Ion Jude (Filiala Mureș a C.C.P.T.) ș.a.

Ca urmare firească a politicii educaționale promovate constant la nivel național, s-a remarcat o tendință consistentă de creștere a gradului de profesionalizare a forței de muncă tinere. În concordanță cu această caracteristică, au fost relevate pe de o parte, o mai redusă atractivitate pentru tineri a activităților din agricultură, și, de asemenea, apariția deocamdată izolată a fenomenului opus: atragerea tinerilor spre agricultură, prin modificarea ofertei profesionale.

În legătură cu aspectul anticipativ, de proiectare a unor acțiuni de natură să conducă la accentuarea caracteristicilor de calitate ale forței de muncă tinere, s-a simțit în primul rînd nevoia unei definiri operaționale a conceptului. Deși nu s-a realizat consensul asupra unei definiții, dezbaterile au evidențiat un larg avantaj de caracteristici, dintre care cel mai frecvent au fost menționate următoarele: a. concordanța dintre aptitudini și solicitările profesionale; b. competența profesională; c. atitudini, valori, motivații; d. starea de sănătate.

a. Referitor la aspectul aptitudinal, dezbaterile au relevat rezultatele pozitive obținute în mai multe unități economice pe linia realizării unei concordanțe ample între aptitudini și solicitările profesionale. A fost menționat, în acest context, rolul important pe care îl au laboratoarele complexe, încadrate cu sociologi, psihologi, și pedagogi. În același timp, s-a constatat că la nivelul economiei naționale în ansamblu, problema concordanței dintre aptitudini și solicitările profesionale nu poate fi considerată rezolvată. Au fost exprimate opinii în sensul concentrării specialiștilor din unități în laboratoare teritoriale puternice, care să asigure într-o primă etapă eliminarea contraindicațiilor aptitudinale majore pentru

întreaga forță de muncă tinăra aflată în curs de pregătire profesională.

b. Referitor la competența profesională, au fost în primul rând remarcate efectele deosebit de favorabile înregistrate de aplicarea în practică a conceptului integrării învățămîntului cu cercetarea și producția. În același timp, s-a apreciat că există serioase resurse de optimizare. Astfel, s-a arătat că la nivelul sistemului de învățămînt, formularea obiectivelor și proiectarea conținutului instructiv-educativ nu se realizează întotdeauna în concordanță cu cerințele tehnologiei didactice. La nivelul unităților economice, s-a apreciat că programele de calificare și perfecționare profesională se desfășoară frecvent în mod formal, la un nivel de eficiență sub cerințe și resursele mobilizate. Dezbaterile au relevat că, deși există valoroase documente metodologice elaborate de M.E.I. privind proiectarea, organizarea și controlul programelor de calificare și perfecționare profesională, lucrătorii din compartimentele P.I.R. ale unităților economice nu sînt întotdeauna capabili să acționeze în sensul acestor documente. S-a subliniat necesitatea creșterii, în cadrul compartimentelor P.I.R., a ponderii specialiștilor cu pregătire sociologică, psihologică, pedagogică.

e. În legătură cu atitudinile, valorile și motivația forței de muncă tinere, discuțiile s-au concentrat în special asupra a două aspecte: *excepționala diversitate tematică* a elementelor ce trebuie avute în vedere și, de

asemenea, *adecvarea acțiunilor de influențare* la caracteristicile populației avute în vedere. Au fost prezentate rezultatele unor investigații concrete și s-au elaborat sugestii privind modalități de influențare. S-a insistat asupra eficienței reduse a abordărilor „discursive”, comparativ cu folosirea unor tehnici de influențare bazate pe întărirea organizațională.

Unele intervenții s-au referit la efectele „laterale”, neintenționate, pe care climatul organizațional din unitatea economică le produce asupra atitudinilor, valorilor și motivației tinerilor.

d. S-a subliniat faptul că nu există încă un set satisfăcător de indicatori care să reflecte în mod valid starea de sănătate. Dintre aspectele cele mai dezbătute, mai puțin acoperite de datele factuale disponibile s-a evidențiat sănătatea mentală. A fost subliniat caracterul lacunar și uneori contradictoriu al reprezentărilor asupra stării de sănătate a forței de muncă tinere și s-a sugerat necesitatea amplificării eforturilor de cercetare în acest domeniu, în special prin abordări interdisciplinare.

Interesantă prin ideile elaborate în cadrul dialogului comun al participanților, unele reieșite chiar în cursul discuțiilor, dezbaterile organizate la Constanța a constituit încă un prilej de a aborda, în mod interdisciplinar și pluridisciplinar, problemele actuale și de perspectivă ale factorului uman în societatea noastră.

Petru Lisievici-Brezeanu
Constanța

TINERETUL ȘI SOCIETĂȚILE CONTEMPORANE

— Reuniune internațională — Costinești, 1981

În perioada 3—5 iunie a.c. a avut loc Reuniunea internațională *Tineretul și societățile contemporane*, organizată de Centrul de cercetări pentru problemele tineretului și Academia de Științe Sociale și Politice, în colaborare cu Comitetul de cercetare „Sociologia tineretului” din cadrul Asociației internaționale de sociologie.

La reuniune au participat reprezentanți ai Centrului de cercetare a problemelor tineretului de pe lângă C.C. al U.T.C.D. din Bulgaria, Institutului de filozofie și sociologie al Academiei de științe din Cehoslovacia, Institutului central de cercetare a tineretului din R.D.G., Institutului de sociologie al Universității din

Roma — Italia, Centrului național de resurse pentru promovarea tineretului din Mexic, Centrului de cercetări pentru problemele tineretului de pe lângă F.U.S.T.P. din Polonia, Universității Complutense din Madrid-Spania, Centrului de cercetări pentru problemele tineretului de pe lângă C.C. al Comsomolului din U.R.S.S.

În cadrul reuniunii s-au dezbătut teme privind: *tineretul — obiect și subiect al dezvoltării sociale*; *tineret — timp liber, sport, turism*; și *tineretul și problemele majore ale lumii contemporane*.

Participanții la dezbateri au abordat o serie de aspecte legate de cercetarea problematicii și munca cu tineretul în țările lor, de

participarea tinerilor la dezvoltarea națională și înfăptuirea dezideratelor majore ale contemporaneității.

1. Referitor la problematica raportului dintre tineret și societate, conducătorul delegației poloneze s-a referit la faptul că tineretul polonez acordă în prezent o însemnată foarte mare, „relațiilor sociale drepte”, „egalității”, „aprecierii obiective a rezultatelor muncii”, „manifestării unui caracter deschis în cunoașterea lumii și a omului”, „alegerii autonome a conținutului culturii, stilului și drumului în viață”.

Reprezentanții U.R.S.S.-ului și Cehoslovaciei au avut în vedere posibilitățile oferite tinerilor din țările lor pentru participarea la diferite forme de conducere, pentru reprezentarea lor în organele supreme ale puterii de stat (în parlamentul cehoslovac 35 % din deputați sînt tineri, iar în Sovietul suprem al U.R.S.S., ponderea deputaților tineri, sub 30 de ani, a ajuns să depășească 30 % în 1981).

În intervenția sa reprezentantul din Bulgaria s-a referit, pe baza unor cercetări efectuate, la faptul că 40 % din studenți studiază la alte facultăți decît cele dorite de ei inițial, că peste 30 % din studenți consideră programele supraincercate și colaterale învățămîntului, organizarea deficitară a procesului de învățămînt influențînd negativ asupra calității studiului și a activismului social-politic al studenților.

Reprezentanții din Italia și Spania au evidențiat gravitatea șomajului tinerilor din țările lor, arătînd că, îndeosebi în lumina acestei situații, posibilitatea încadrării tinerilor în muncă trebuie să constituie un criteriu esențial al definirii conceptului de tineret în țările occidentale.

Pentru definirea locului și rolului tineretului în țara sa, reprezentantul Spaniei a evidențiat necesitatea recurgerii la 4 criterii: inserția în procesul de producție, în corelație cu calificarea și aptitudinile tinărului; diferențierile existente între sexe; posibilitatea dobîndirii unui domiciliu propriu; participarea activă în circuitele de comunicare socială. Subliniindu-se cauzele de natură structurală ale șomajului din Spania s-a arătat că acest fenomen este mult mai amplu decît cifrele oficiale, cuprinzînd și contingentul mare de tineri din armată, privați de posibilități de calificare, precum și tinerii menținuți în forme prelungite de învățămînt, care nu corespund neapărat cerințelor societății.

Reprezentantul din Mexic s-a referit la atribuțiile și activitatea organismului național interdepartamental de valorificare a resurselor pentru promovarea tineretului CREA. Din perspectiva acestui organism au fost enumerate problemele prioritare ale cercetării și acțiunii

în rîndul tineretului: elaborarea unei concepții teoretice privind tineretul, studiarea relațiilor dintre tineret — muncă — timp liber și starea de sănătate, precum și a situației femeii și tineretului rural din societatea mexicană.

2. În dezbaterile axate pe relația tineret — timp liber, participanții din țările socialiste au evidențiat condițiile create de societate pentru petrecerea recreativă și instructivă, de către tineri, a timpului liber.

Reprezentantul din R.D.G. s-a referit la cluburile mari de tineret, la cluburi cu o capacitate mai mică, la hotelurile, cabanele și centrele de recreere pentru tineri, la revistele și la numărul mare de ziare ale tineretului, la faptul că anual apar 800 de cărți noi destinate cititorilor tineri.

În acest domeniu au fost evidențiate însă și o serie de lipsuri: utilizarea insuficientă a condițiilor create; inexistența la un număr mare de tineri a capacității de a opta pentru forme rezonabile și valoroase de petrecere a timpului liber; absența unei pedagogii sociale sistematice pentru utilizarea timpului liber; predominanța formelor pasive de petrecere a timpului liber, comparativ cu cele active; nivelul încă scăzut al educației estetice a tinerilor etc.

3. Tineretul și problemele majore ale lumii contemporane a constituit una din temele, pe larg dezbătute în cadrul acestei reuniuni. În acest sens, participanții au evidențiat necesitatea definirii categoriei de tineret în funcție de particularitățile situației sale sociale, economice, determinate de caracteristicile concret istorice, specifice fiecărei societăți. S-a subliniat relevanța criteriilor și datelor O.N.U. pentru analiza locului și rolului tineretului în societatea și în lumea contemporană. Au fost evidențiate, pe de o parte, imperativele lumii contemporane decurgînd din problemele grave ce confruntă prezentul și viitorul omenirii — edificarea păcii, a securității și destinderii, lichidarea subdezvoltării și înfăptuirea Noului ordin economic mondial; oprirea cursei înarmărilor, dezarmarea nucleară; asigurarea accesului neîngrădit al tuturor popoarelor, al tinerei generații, la instrucție, educație, cultură, la cuceririle științei și tehnicii înaintate; democratizarea relațiilor internaționale; instaurarea trainică pe planeta noastră a relațiilor de prietenie, încredere reciprocă și colaborare între toate popoarele și națiunile lumii. Pe de altă parte s-a accentuat necesitatea găsirii unor noi forme și modalități pentru valorificarea întregului potențial de care dispune tinăra generație în slujba dezvoltării, a progresului, păcii și colaborării în lume.

S-a apreciat însemnătatea deosebită a proclamării de către O.N.U. a Anului internațional al tineretului în 1985, arătându-se că acțiunile pregătitoare constituie un cadru propice pentru mobilizarea largă a tinerei generații, a guvernelor, a întregii opinii publice mondiale în efortul de edificare a unei lumi mai drepte și mai bune. În context, participanții s-au referit la rolul important ce revine cercetării științifice a tineretului, precum și la necesitatea cuprinderii în continuare, în cadrul acțiunilor pregătitoare ale A.I.T., a unor întâlniri, reuniuni, simpozioane naționale, regionale și internaționale, inclusiv în cadrul Comitetului de cercetare „Sociologia tineretului” din cadrul A.I.S., care să reflecte și să sporească contribuția cercetării științifice în cunoașterea și soluționarea problematicii

tinerii generații, a rolului și locului ei în societate și pe arena mondială.

4. Membrii delegației române, invitați din partea Consiliului Național al Organizației Pionierilor, Ministerului Afacerilor Externe, Academiei de Științe Sociale și Politice, au înfățișat pe larg concepția Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la tineret, la rolul și locul său în societatea contemporană, au prezentat o serie de aspecte legate de cercetarea științifică a problematicii tineretului român, de activitatea desfășurată de organizațiile de copii și tineret, de noile generații pentru înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului nostru.

Petre Dănculescu

Centrul de cercetări pentru problemele tineretului

CONGRESUL INTERNAȚIONAL DE PSIHOLOGIE SOCIALĂ,

Sussex, 5—9 aprilie, 1981

Este evident că cercetarea psihosocială contemporană se confruntă cu o serie de probleme teoretico-metodologice și practice care necesită dezvoltarea unor noi direcții de cercetare. Ce a adus nou, sub acest aspect, Congresul de psihologie socială desfășurat în cadrul prestigioasei universități Sussex, în perioada 5—9 aprilie 1981, congres care a coincis cu Adunarea generală a Asociației de Psihologie Socială și Experimentală?

În primul rând s-a remarcat accentuarea preocupărilor pentru studiul dimensiunilor pozitive ale comportamentului psihosocial, cercetările efectuate asupra altruismului, dezvoltării sociale și morale a personalității și grupurilor, justiției sociale, conștiinței de sine, asupra dimensiunilor etice ale cercetării. S-a remarcat, de fapt, dezvoltarea bazei axiologice umaniste a cercetărilor care se realizează în strinsă dependență cu procesul rafinării tehnicilor de cercetare.

Congresul desfășurat la Sussex — cea mai mare reuniune a psihologilor sociali din Europa — a cuprins 13 simpozioane și 5 sesiuni generale la care au participat peste o sută de psihologi sociali din: Austria, Australia, Belgia, Bulgaria, Elveția, Finlanda, Franța, R.D.G., R.F.G., Grecia, Italia, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, România, Spania, Suedia, Ungaria și S.U.A. Temele principale ale congresului

s-au axat pe: *justiție și echitate socială; dezvoltare socială; psihologie socială și biologie; cunoaștere și reprezentare socială; metode de cercetare și etica cercetării; paradigme în cercetarea psihologică; emoție și comportament social; relații intergrupale și dezvoltarea organizațiilor; tendințe în psihologia socială europeană; teoria atribuirii și conduita socială; comportamentul expresiv; relații sociale; probleme de psihologie aplicată.*

Chiar dacă numai un simpozion s-a referit în mod explicit la problematica aplicării rezultatelor obținute în cercetarea psihosocială, relevanța socială a acestora a constituit o nouă zonă de interes permanent. Este interesant faptul că accentuarea preocupărilor pentru mărirea relevanței sociale a cercetărilor de psihologie socială se asociază cu conștientizarea necesității cunoașterii dimensiunilor psihosociale a unor probleme globale, și chiar a reacțiilor față de o serie de proiecte generale cum este de exemplu raportul privind *Limitele creșterii*. M. Jahoda (Anglia) a susținut, în raportul prezentat la deschiderea congresului, ideea analizei psihosociale a atitudinilor unor categorii variate de populație față de astfel de teme de interes general.

O caracteristică principală a studiilor efectuate în diferite domenii (justiție socială, relații intra- și intergrupale) este încercarea de modelare a diferitelor tipuri de interdepen-

dență care apar în comportamentul psihosocial, abordare care depășește viziunea relativ simplistă oferită de teoria schimbului social; fie că este vorba de analiza interacțiunii dintre relațiile și procesele psihosociale (M. Lerner—S.U.A.) de regulile de echitate în situațiile de interdependență (E. van Avermaet—Olanda), de coalițiile realizate în situațiile de alocare a resurselor în jocurile de trei persoane (H. Croft—R.F.G.) sau de vectorii coevoluei din cimpurile motivaționale (C. Mamali—România), se remarcă orientarea spre depistarea modelelor de interdependență și a dinamicii acestora.

O altă tendință evidentă a fost analiza critică a fundamentelor etice și epistemologice ale psihologiei sociale cu intenția explicită de a mări șansele de elaborare a unor teorii generale care să fie în același timp, atrăgătoare din punct de vedere etic. S-a remarcat, astfel, analiza conduitei morale în cadrul experimentelor psihosociale (H. Schuler—R.F.G.), încercarea de depistare a alternativelor posibile la tehnicile de cercetare care sînt discutabile din punct de vedere etic (L. Kruse—R.F.G.), investigarea diferențierii profesionale și consecințele acesteia chiar în domeniul psihologiei (A. Palmonari, L. Pombeni, P. Ricci Bitti, B. Zani—Italia) precum și abordarea procesului de identificare socială care se produce în urma interacțiunii cu subiecții (M. Draganov—R. P. Bulgaria). De asemenea, o suită de comunicări au abordat o serie de probleme esențiale ale schimbării paradigmelor în psihologia socială cum sînt: conflictul dintre necesitatea unei teorii psihosociale globale pe de o parte, și tendința de înmulțire a teoriilor de rang mic, asociate cu orice demers empiric din considerente care privesc, de multe ori, în mod prioritar prestigiul academic (F. Pataki—R.P. Ungară); opoziția modelelor explicative prioritar endogene față de cele prioritar exogene și evoluția relațiile dintre acestea (K. J. Gergen—S.U.A.); precizarea căilor de integrare a diferitelor niveluri explicative, de la ipotezele centrate pe individ la cele ghidate de ipoteze privitoare la funcțiile unor variabile de ordin macrosocial sau ale unor valori generale (W. Doise—Elveția).

De asemenea, s-a remarcat că se continuă și se dezvoltă direcția, deosebit de fertilă, a etiologiei care încearcă, printre altele, să ofere o imagine sistematică asupra explicațiilor elaborate în mod spontan de către nespecialist în cadrul comportamentului cotidian al

acestui. În acest sens amintim studiile asupra: definirii competenței în procesul justificării anumitor conduite, comunicare prezentată de o mare autoritate științifică în materie (R. Harré—Anglia); relației dintre perceperea „locului de control” și relatarea episoadelor (P. Schönbach—R.F.G.); procesului de socializare și maniera de atribuire a cauzelor în diferite situații (J. Jaspers—Anglia).

O altă tendință pregnantă este dată de trecerea de la studiul relațiilor interpersonale superficiale și de scurtă durată la cel al trăsăturilor relațiilor de lungă durată (M. Argyle—Anglia), a celor de prietenie și a modului de evaluare a evoluției în timp a acestora (S. Duck—Anglia) și chiar spre investigarea căilor de reducere a conflictelor socio-cognitive din cadrul diadelor (D. Papadopoulos—Grecia).

Descifrarea semnificației individuale și sociale a comportamentului este realizată nu numai prin studiul relațiilor intragrupale ci și prin studiul relațiilor intergrupale. Această problemă a fost reflectată într-o serie de comunicări privind: structurarea atitudinilor intergrupale și mărimea organizațiilor industriale (G. Stephenson—Anglia); identificarea de grup și diferențierea intergrupală (J. Williams și R. Brown—Anglia); modele ale influenței în grupări și în organizații (J. Rabbie—Olanda); autoconsistență și conformitate în procesul conjugării influențelor intra-și intergrupale (A. Mummendey și H. D. Mummendey—R.F.G.).

Lucrările congresului au evidențiat amploarea cercetărilor interdisciplinare care aduc în discuție atât variabile biologice, fiziologice, cit și economice și politice. De exemplu, în cadrul congresului s-a desfășurat un simpozion asupra relațiilor dintre psihologia socială și biologie în care s-a arătat că înțelegerea mai completă a comportamentului psihosocial nu presupune o reducere a acestuia la determinările biogenetice ci implică o includere necesară a acestor determinări într-un cadru explicativ mai amplu (M. Smith—Anglia). În același timp, se accentuează studiile care reușesc să evidențieze elemente de finețe ale unor comportamente psihosociale, cum este cazul comunicării interumane. Amintim în acest sens studiile efectuate asupra expresivității faciale (L. van Rooijen—Olanda), asupra asimetriei faciale în procesul atribuirii unor trăsături (P. Stringer—Olanda) sau cele efectuate în domeniul semanticii interacțiunii (E. H. Witte și U. Droge—R. F. G.). De asemenea, s-a remarcat și tendința de a

ărghi cadrul explicativ al unor probleme cum este cea a emoției generată social (G. Semin—Anglia) prin studii de ordin intercultural care permit decelarea funcțiilor specifice a unor factori culturali, care altfel rămân la nivelul unor supoziții atractive și necesare dar nedemonstrate (K. Scherer și colab. — R.F.G.).

Interesul crescut pentru psihologia socială aplicată corespunde și unui proces de diversificare a domeniilor de utilizare a acestei ramuri, de la studiul dinamicii atitudinilor în mult discutată problemă a insecticidelor (C. Fraser — Anglia) la utilizarea video-feedback-ului în mărirea autocontrolului (A. B. Summerfield — Anglia) până la studiul comportamentului de votare (H. Himmelweit — Anglia).

Remarcăm în final că congresul de la Sussex, care s-a bucurat nu numai de participare prestigioasă ci și de o excelent organizare, a pus în evidență pe de o parte procesul de lărgire a problematicii psihosociale iar pe de altă parte tendințele (mai vechi sau mai noi) de modificare a metodologiei utilizate și de construire a unor cadre teoretice mai largi care să ofere nu numai explicații și predicții mai valide dar să posede și o bază axiologică favorabilă dezvoltării interumanității.

Cătălin Mamali

Centrul de cercetări pentru
problemele tineretului